

В.І. ДОВГАЛЮК, к.е.н., с.н.с.,
 відділ координації наукових досліджень, економіки та маркетингу
 Хмельницька державна сільськогосподарська дослідна станція
 Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН

В.Г. МОЛДОВАН, к.с.-г.н., с.н.с.,
 директор,
 Хмельницька державна сільськогосподарська дослідна станція
 Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН

Капіталозабезпеченість та капіталомісткість продукції хмелярства в Хмельницькому регіоні

& Питання, які розглядаються:

• *Визначено забезпеченість хмільників основним капіталом та їх ринкову вартість в Хмельницькому регіоні.*

Ключові слова: *хміль, капіталозабезпеченість, капіталомісткість, основний капітал.*

& Вопросы, которые рассматриваются:

• *Определены обеспеченность хмельников основным капиталом и их рыночная стоимость в Хмельницком регионе.*

Ключевые слова: *хмель, капиталобеспеченность, капиталовместимость, основной капитал.*

& Issues that are examined:

• *Providing of hop by a fixed capital and their market cost in Khmelniitskiy region are determined.*

Keywords: *hop, the capitalproviding, the capitalcapacity, a fixed capital*

Постановка проблеми. Аналіз участі аграрного сектору в національній економіці за показниками основних засобів і валового внутрішнього продукту показав, що за останні десять років фондомісткість вартісної одиниці сільськогосподарської продукції зменшилася більше ніж у 3 рази. Це свідчить про деіндустріалізацію сільськогосподарського виробництва, ефективність якого знаходиться в тісній залежності від рівня фондозабезпеченості [5, с. 76].

Показники капіталозабезпеченості та капіталомісткості відносять до показників що характеризують забезпеченість підприємств основним капіталом. Вони є питомими вартісними показниками, що характеризують співвідношення вартості основного капіталу та площі сільськогосподарських угідь і вартості виробленої продукції відповідно. Важливого значення набувають показники капіталозабезпеченості при обґрунтуванні нормативної потреби інвестицій в основний капітал, впровадженні нових технологічних рішень, системи машин та обладнання.

Тому для вирішення проблем інвестиційного забезпечення галузі хмелярства, потрібно знати якою є фактична забезпеченість основним капіталом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виділення невирішених проблем. Системи показників економічної ефективності основних виробничих засобів, запропоновані вченими

економістами у різні періоди розробки проблеми, враховують показники фондовіддачі та фондомісткості продукції при різних способах їх визначення, ролі та значимості. Окремі дослідники цієї проблеми пропонують фондовіддачу та фондомісткість продукції як загальні або важливі показники ефективності, а окремі автори вважають їх критерієм економічної ефективності основних виробничих засобів [3, с. 24].

Обґрунтованість державної інвестиційної, амортизаційної та цінової політики потребує реальних даних про стан, вартісні й кількісні параметри галузевого основного капіталу в сільськогосподарських підприємствах і господарствах населення [4, с. 28].

Проблеми використання капіталу розглядали у своїх працях П.А. Лайко, Л.О. Березовська [2], Г.М. Підлісецький, М.М. Моголова [5] та інші.

Відаючи належне науковим розробкам зазначених авторів, потрібно відмітити, що пошук шляхів підвищення ефективності вітчизняного аграрного виробництва, в тому числі галузі хмелярства, потребує аналізу капіталозабезпеченості та капіталомісткості продукції хмелярства.

Беручи до уваги зазначені проблеми, метою статті є встановлення достовірної величини основного капіталу для обґрунтування обсягів і напрямів інвестиційного процесу в галузі хмелярства.

Економіка та управління

Виклад основного матеріалу. Синонімом основного капіталу у вітчизняному обліку є основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції. Як стверджує О.В. Кнейслер: «В економічній літературі на сьогодні немає єдиної думки щодо визначення капіталу, його складу і методів впливу на ефективність господарювання».

Капітал (нім. *kapital*, - основне майно, основна сума) – найбільш фундаментальне, неоднозначне поняття сучасної економічної теорії, яке отримало новий зміст в умовах ринкових відносин» [1, с. 130].

Поряд із цим сучасна інформаційна база не дозволяє визначити оснащеність виробництва хмелю

певними видами основного капіталу, що обмежує можливості поглибленого аналізу їх господарської діяльності.

В умовах відсутності статистичної звітності для таких розрахунків використані матеріали Державного підприємства Дослідного господарства «Пасічна» інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН (далі ДП ДГ «Пасічна») і відповідні методичні підходи.

За даними первинної бухгалтерської звітності ДП ДГ «Пасічна» встановлені вартісні показники основного капіталу, що використовувався при виробництві хмелю в 2010 році. (табл. 1).

Таблиця 1

Основний капітал галузі хмелярства ДП ДГ «Пасічна» за 2010 рік*

Культура	Основні засоби виробництва	у тому числі				
		будівлі, споруди і передавальні пристрої	машини та обладнання	транспортні засоби	багаторічні насадження	вимірювальні прилади, інвентар, інструменти та інші
Хміль, всього, тис. грн	5877,3	3006,5	1000,4	74,6	1784,2	11,6
в т.ч.: - на 1 га насаджень у плодоносному віці, грн	132670	67867	22582	1684	40275	262
- на 1 центнер продукції, грн	10133	5184	1725	129	3076	20
- на 1 грн валової продукції у порівняльних цінах 2005 року, грн	7,70	3,94	1,31	0,10	2,34	0,02

* Джерело: Розраховано за даними первинної бухгалтерської звітності ДП ДГ "Пасічна"

Таким чином капіталозабезпеченість продукції хмелярства, станом на перше січня 2011 року, в Хмельницькому регіоні складала 132 670 грн. Разом із цим капіталомісткість 1-го центнера – 10 133 грн., а однієї гривні валової продукції – 7,7 грн.

Найбільшу питому вагу у вартості основного капіталу займають будівлі, споруди і передавальні пристрої (51,1 %), багаторічні насадження (30,4 %), машини та обладнання (17,0 %).

Сформований у попередні роки основний виробничий капітал, в силу різного роду причин, змінює свою вартість. Для визначення реальної (ринкової) вартості капіталу, у світовій практиці, і зокрема в Україні використовують три основні методичні підходи: витратний, дохідний та порівняльний.

Витратний підхід ґрунтується на врахуванні принципів корисності й заміщення та передбачає визначення поточної вартості витрат на відтворення або заміщення об'єкта з подальшим коригуванням їх на суму зносу (знецінення). Основними його методами є:

- метод прямого відтворення, який передбачає визначення вартості відтворення з подальшим вирахуванням суми зносу (знецінення);

- метод заміщення, який передбачає визначення вартості заміщення з подальшим вирахуванням суми зносу (знецінення).

Дохідний підхід ґрунтується на врахуванні принципів найбільш ефективного використання й очікування, відповідно до яких вартість об'єкта визначається як поточна вартість очікуваних або

фактичних прибутків від найбільш ефективного використання об'єкта, включаючи дохід від його можливого перепродажу (реверсії). Основними методами цього підходу є:

- метод прямої капіталізації прибутку. Застосовується коли прогнозується постійний за величиною та рівний у проміжках періоду прогнозування чистий операційний прибуток, отримання якого не обмежується в часі;

- метод непрямої капіталізації прибутку. Застосовується коли прогнозовані (фактичні) прибутки від використання об'єкта є неоднаковими за величиною, непостійними протягом визначеного періоду або якщо отримання їх обмежується в часі. Прогнозовані прибутки підлягають індексації із застосування середньої ставки по банківських депозитах провідних українських банків у вільно конвертованій валюті та премій за ризики.

Порівняльний підхід ґрунтується на врахуванні принципів заміщення та попиту і пропозиції й передбачає визначення вартості на підставі аналізу відповідних цін подібного об'єкта з певним коригуванням відмінностей між об'єктами порівняння. При використанні даного підходу існують методи: зіставлення цін продажу; статистичний аналіз ринку.

Основними факторами порівняння є характеристики подібного об'єкта за місцем його розташування, фізичними та функціональними ознаками, умовами продажу тощо.

Узагальнену інформацію про методичні підходи, методи оцінки й види вартості наведено в таблиці 2.

Основні методичні підходи та методи оцінки майна*

Методичний підхід	Принцип	Метод	Визначена вартість
Витратний	Корисності і заміщення	Прямого відтворення	Залишкова вартість відтворення
		Заміщення	Залишкова вартість заміщення
Дохідний	Найбільш ефективного використання та очікування	Прямої капіталізації доходу	Ринкова інвестиційна, ліквідаційна вартість і вартість ліквідації
		Непрямої капіталізації доходу (дисконтування грошових потоків)	
Порівняльний	Заміщення, попиту та пропозиції	Зіставлення цін продажу	Ринкова вартість
		Статистичного аналізу ринку	

*Джерело: Методичні рекомендації з експертної оцінки майна у підприємствах АПК / Підлісецький Г. М., Герун М. І., Могилова М. М. та ін. – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2005. - С. 16.

Стандартні методичні підходи можуть поєднуватись, а методи трансформуватись в їх різновиди відповідно до особливостей об'єктів оцінки.

При експертній оцінці хмільників перевагу надають, в першу чергу витратному + дохідному підходам. В другу чергу – витратному + порівняльному. Досить рідко може використовуватись порівняльний підхід.

При розрахунках ринкової вартості хмільників методом прямої капіталізації доходу, використовують формулу

$$PBx = ЧОП / Kk,$$

де: PBx – ринкова вартість хмільників;
 $ЧОП$ – чистий операційний прибуток від виробництва хмелю;
 Kk – ставка капіталізації.

Розрахунок чистого операційного прибутку від виробництва хмелю в Хмельницькій області проведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Розрахунок чистого операційного прибутку, (ДП ДГ «Пасічна») 2005 – 2011рр.*

Культура	Площа насаджень у плодоносному віці, га	Урожайність, ц/га	Валовий збір, ц	Витрати на виробництво та реалізацію, тис. грн.	Реалізовано		Сума державної підтримки, тис. грн.	Дохід, всього, тис. грн.	Прибуток від операційної діяльності, тис. грн.
					ц	на суму, тис. грн.			
Хміль	245,3	13,2	3242	11046	2881	8194,4	6153,8	14348,2	3302,2

*Джерело: Складено за даними: Основні економічні показники роботи ДП ДГ «Пасічна» ІКСГП НААН за 2005 – 2011 рр.

За базову безризикову ставку здебільшого обирається ставка по банківських депозитах провідних українських банків у вільно конвертованій валюті.

Процентні ставки по вкладах на 12 місяців, в доларах США, на початок 2010 року становили від 9,5 до 13,75 % [6]. Середня ставка – 11,6 %.

Для розрахунку сумарної ставки капіталізації застосовується метод кумулятивної побудови – сумування базової безризикової ставки з преміями за ризики. При оцінці ризиків враховується можливість недоодержання прибутку по безризиковій ставці (табл. 4).

Таблиця 4

Розрахунок ставки капіталізації*

№ п/п	Складові ставки капіталізації	Величина, %
1	Базова ставка з врахуванням інфляції (приймається у відповідності з типовими ставками по депозитах)	11,6
2	Компенсація відмінностей у ліквідності вкладень (об'єкт нерухомості на відміну від банківських вкладів неможливо терміново перетворити в гроші без суттєвих втрат вартості і в короткі терміни)	2
3	Компенсація альтернативних умов інвестування (термін вкладів в нерухомість значно більший терміну банківських депозитів, прийнятих за базу для порівняння, і відповідно, вищий ризик вкладень)	2
4	Компенсація необхідності в компетентному управлінні (вибрана схема експлуатації вимагає значних зусиль зі сторони адміністрації власника, рівня кваліфікації спеціалістів)	1
5	Специфічні ризики	1
6	Галузеві ризики (пов'язані з непередбачуваністю ринкових умов та економічної ситуації)	2
7	Компенсація на місце розташування	2
	Всього:	21,6

* Джерело: Складено за даними: Методичні рекомендації з експертної оцінки майна у підприємствах АПК / Підлісецький Г. М., Герун М. І., Могилова М. М. та ін. – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2005. - С. 96.; Процентные ставки по депозитам [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://banknews.com.ua/7928.html>.

Економіка та управління

Отже, ринкова вартість хмільників у плодоносному віці, площею 35 га, в Хмельницькій області, розрахована методом капіталізації доходу, становитиме:

$$V_x = 3302200 \text{ грн} / 0,216 = 15\,287\,963 \text{ грн.}$$

Ринкова вартість 1 га хмільників в Хмельницькій області становить:

$$15287963 \text{ грн} : 35 \text{ га} = 436\,799 \text{ грн.}$$

Підсумовуючи вищезазначене, приходимо до таких **висновків**:

1. Капіталозабезпеченість продукції хмелярства в Хмельницькому регіоні становить 132 670 грн. Разом із цим капіталомісткість 1-го центнера – 10 133 грн., а однієї гривні валової продукції хмелярства – 7,7 грн.

2. Ринкова вартість 1 га хмільників в Хмельницькій області становить 436 799 грн.

4 Список використаних джерел

1. Кнейслер О.В. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник / О.В. Кнейслер. – Тернопіль: «Вектор», 2008. – 240 с.

2. Лайко П.А. Ефективність використання та відтворення основного капіталу сільськогосподарських підприємств / П.А. Лайко, Л.О. Березовська. - К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2006. – 192 с.

3. Основні засоби сільськогосподарського призначення: потреба та забезпеченість / [Л.І. Васильок, М.І. Герун, Н.Ю. Зотько та ін.]. – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2009. – 78 с.

4. Підлісецький Г.М. Підвищення рівня фондооснащеності аграрного виробництва як основа зростання його ефективності / Г.М. Підлісецький, М.М. Могилова // Економіка АПК. – 2009. - № 12. – С. 21-28.

5. Підлісецький Г.М. Напрями наукових досліджень проблем відтворення та ринку основних засобів сільського господарства / Г.М. Підлісецький, М.М. Могилова // Економіка АПК. – 2011. - № 7. – С. 76-80.

6. Процентные ставки по депозитам [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://banknews.com.ua/7928.html>.

УДК 658.589:339.138

О.Б. ЗВЯГІНЦЕВА, к.е.н., доцент,
кафедра економічних систем і маркетингу,
Одеський національний політехнічний університет

В.В. ГРИШОВ, викладач,
кафедра інформаційних систем і технологій,
Одеський державний аграрний університет

Механізм формування та впровадження інноваційного маркетингу підприємств

& Питання, які розглядаються:

• Розроблено механізм формування і впровадження постулатів та елементів інноваційного маркетингу виробничих підприємств, обґрунтованих результатами маркетингових досліджень.

Ключові слова: інноваційний маркетинг, новація, інновація, інноваційна діяльність, маркетингова діяльність, інвестиційний маркетинг.

& Вопросы, которые рассматриваются:

• Разработано механизм формирования и внедрения постулатов и элементов инновационного маркетинга производственных предприятий, обоснованных результатами маркетинговых исследований.

Ключевые слова: инновационный маркетинг, новация, инновация, инновационная деятельность, маркетинговая деятельность, инвестиционный маркетинг.

& Issues that are examined:

• The mechanism of the forming and introduction postulate and element innovative marketing of production enterprise, motivated result of the marketing investigation, was designed.

Keywords: innovative marketing, novation, innovation, innovative activity, marketing activity, investment marketing.

Постановка проблеми. Процеси управління, розробки й обґрунтування інноваційної діяльності знаходяться у центрі уваги світової економічної

науки, що перебуває в постійному пошуку нових і вдосконалюванні існуючих способів економічного розвитку. В умовах прискорення процесів